

HOVÁ CSATLAKOZZUNK?

Írta: Dr. Várady Imre

A kormányváltások természetes velejárója a pártmozgalmak megindulása. Minél nyomasztóbb volt az előző irányzatok fékbe szorítása, annál természetesebb a legkisebb lazulásnál is a feléledés élénksége. Az utóbbi évek pártmonopóliumos nyomását az új kormányváltozás küszöbén sokirányú megmozdulás váltja fel.

A Kalangya pártokon és napipolitikán felül álló irodalmi szellemiránya mellett ugyan nem lehet párttusák porondja, de mint magyarságunk reprezentatív megnyilvánulása, meg kell hogy lássa a mindennapi élet komoly valóságait is.

Lehetetlen némán maradnia, amikor oly hangosan kiált népünk nyomasztó helyzete. A munkanélküliek számának megállás nélküli szaporodása, a középosztály anyagi letörése, az intellektuettek gondterhes viaskodása a mindennapiért, a tisztviselők, nyugdíjasok életküzdelve a szárazság okozta élelmiszerek fokozódó drágulásával, a nagy földművesosztály senyvedése adósságai és adóterhei súlya alatt s a gyéren termett gabona leszorított árai mellett, a kereskedők, pénzintézetek, iparosok lefojtott panaszai, a szinte teljesen megállott forgalom hatásán. Komoly életjelenségek, amik mellett nem lehet behunyt szemmel elhaladni. Hisz ma már szinte kivétel nélkül édes mindannyiunkról van szó.

E sivárságok általánossága mellett szembeötlő az orvoslást keresők területi, nemzeti, faji rétegződése. Az osztatlan egység ideájának legfanatikusabb hívei is egészen természetesnek, a beérkezett idők követelményeihez simulónak látják azt, hogy a szlovének, a muzulmánok saját különálló jellegük megőrzésével olvadjanak az ország radikálisaival egy nagy kormánypárttá. Ezzel szemben a másik oldalon a különböző demokrata gondolkozásúak minden árnyalata, önállóságuk fenntartásával, alakulnak eggyé a sok külön irányú ellenzéki szelleműekkel. Ma tagadhatatlanul elismert valóság a horvát probléma különállósága akkor is, ha az ellenzéki együttesben állanak is a fronton.

Az egység keretében e külön rétegződés letagadhatatlan valóság. A létezés ily elismerését kívánja a maga számára a külön vojvodinai alakulat is. Ez is szemünk előtt tényfé formálódó valóság. Nem lehet eltüntetni, észrevenni nem akarással, struccfejek homokba dugásával, sem pedig elgáncsolni, holmi elszakadási tendenciák ráfogásának átlátszó vádaskodásaival. Ez itt van, ezzel számolni kell.

A Vojvodinának az általános nehézségek elviselése mellett külön meg gondolásai vannak. Lehetetlen többé szó nélkül elnéznie a közéleti vezetésre legalkalmasabb, régi tapasztalattal, magas kultúrával bíró fiainak mellőzését. A Vojvodina legjobbjai félretolva, népünkkel együtt, le nem fojtható keserűséggel látják, hogy helyettük a mi különleges viszonyainkat, törvényeinket, népszokásainkat kevésbé ismerő közegek kerülnek irányító állásokba, míg a mi fiaink a közjó munkálásának készségével és képességeivel mindenütt leszorulnak a közélet teréről. E meg nem érdemelt, bántó mellőzésekkel szemben a Vojvodinát nyomja az adóterhek kirívó túlsúlya. Közgazdászaink és statisztikusaink ismételtelen a nyilvánosság elé tárták a Vojvodinát terhelő adókulcs kiáltó aránytalanságát. Míg ez aránytalan mérvben szolgáltatott nehéz adóösszegekből mindenfelé bőven jut, csak éppen a Vojvodina közszükségleteire marad alig valami.

Tagadhatatlan, hogy a gazdasági válság általános. Ennek súlyos nyomása alól nem vonhatja ki magát senki sem. De itt, a Vojvodinában immár köztudattá érlelődött, hogy az el nem hárítható általános életnehézségeken túl bennünket, külön mellőzések mellett, külön megterhelések sújtanak. Ily helyzetben teljesen akaratlanul, minden célzatos irányítás nélkül alakult ki a közérzés, hogy a vojvodinaiaknak szorosabban össze kell fogniok. Nem gondolt ezzel senki különállásra, köteléklazításra, egyedül a kényszerített önvédelem ösztöne vitte a lelkeket, hogy egymásra találjanak.

Ezért találkozott itt olyan osztatlan rokonszenvvel a Vojvodina megválasztott képviselőinek elhatározása, hogy a mi különleges életkérdéseinkkel külön foglalkozva elhatározásunknak érvényesítése végett együttesen lépjenek fel. Ezért figyelünk fel minden megmozdulásra, amely a mi külön bajaink felkutatásával ezek orvoslását mindannyiunk összefogásával, együttesen igyekeznek elérni.

E jelenségek megállapításával mi a teendő? Angliában, Csehszlovákiában már az iskolák tantervébe felvett rendes tárgy a politikai ismeretek tanítása. Kötelezően nevelik a fejlődő generációba mint a jövő polgáraiba a közélet problémáinak ismeretét és önálló megítélését. Az így nevelt öntudatos állampolgár azután a demagógia frázishalmozásának nem ad hitelt. Önállóan ítél. Nem is hajtható hitegető ígéretések járszalagán, a bármily csillogó, de soha meg nem valósítható utópiák vaksorában. Bárha nálunk még nem állottak is fel ilyen katedrát, megtanított bennünket a rideg élet sanyarúsága a gondos óvatosságra.

Körülöttünk pártalakulások vajúdnak. Itt is mi a teendő? A figyelemnek minden különös felhívása nélkül megállapítható, hogy a mi kisebbségi életkérd-

déseink az eddig nyilvánosságra került programtervezetek egyikében sem talált megfelelő helyet. Itt-ott lobogtatnak egyes már nagyon elkoptatott foszlányt. Meg kell adni a lehető egyenjogúságot, biztosítani kell számukra gazdasági és kulturális téren a lehető fejlődés jogát, egyenlő szociális elbánásban kell részesíteni. És ezzel vége. Ez a valóság.

E valóságok meglátása mellett mi a teendő? Meg kell állapítanunk minde-
nekelőtt, hogy ma még minden forrongásban, vajúdasban van. Végleg kialakult, megszilárdult alapot sehol sem látunk. Komoly érdeklődést velünk és jogos kívánalmainkkal szemben ma még egy oldalról sem észlelhetünk. Ily tények mellett akár kormányt támogató, akár ellenzéki párthoz való csatlakozás végzetes felelősséggel járna.

Mi a teendő? Az együtt maradás. Amily végzetes volna ma egy elhamarkodott, idő előtti csatlakozás akár jobbra, akár balra, oly végzetes következményű: a szétforgácsolódás.

Nem téveszthet le a komoly útról a mind erősebben felhangzó kiáltás: népünk hangulata erősen ellenzéki! Felelősségteljes közéleti kérdéseket nem szabad a hangulat alapján eldönteni. Irányító nem lehet sem hangulat, sem szenvedély, hanem egyes-egyedül népünk való életérdeke.